

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο νόμος 2742/1999 με τίτλο «Χωροταξικός Σχεδιασμός και Αειφόρος Ανάπτυξη» αποτελεί το ισχύον θεσμικό πλαίσιο για τον στρατηγικού χαρακτήρα χωροταξικό σχεδιασμό, ο οποίος ασκείται σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο.

- Σκοποί του νόμου αυτού είναι η **θέσπιση θεμελιωδών αρχών** και η **θεσμοθέτηση σύγχρονων οργάνων, διαδικασιών και μέσων άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού**, προκειμένου να προωθηθεί η έννοια της *αειφόρου* και ισόρροπης ανάπτυξης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ο **N. 2742/1999** φιλοδοξεί να αποτελέσει το **ενιαίο πλαίσιο χωροταξίας στην Ελλάδα** εγκαθιδρύοντας νέα όργανα, μέσα και διαδικασίες χωροταξικού σχεδιασμού.
- Συγκεκριμένα, με τον νόμο 2742/1999 υιοθετήθηκε το σύστημα του **συνολικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο** και του **μερικού σχεδιασμού σε επίπεδο περιφερειών, αλλά και ειδικών χωρικών ενοτήτων**, όπως είναι ο παράκτιος και ο ορεινός χώρος. Ο χώρος, επομένως, αντιμετωπίζεται κατά τρεις διαφορετικούς τρόπους: **διοικητικά, γεωγραφικά και θεματικά.**

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ως **βασικοί στόχοι του χωροταξικού σχεδιασμού** αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν 2742/1999 οι ακόλουθοι:

- α) Η προστασία και η αποκατάσταση του περιβάλλοντος, η διατήρηση των οικολογικών και πολιτιστικών αποθεμάτων και η προβολή και η ανάδειξη των συγκριτικών γεωγραφικών, φυσικών, παραγωγικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας.
- β) Η ενίσχυση της *διαρκούς και ισόρροπης* οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας και της ανταγωνιστικής της παρουσίας στον ευρύτερο ευρωπαϊκό, μεσογειακό και βαλκανικό περίγυρο.
- γ) Η στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδιαίτερα στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, έντονων κοινωνικών διαφοροποιήσεων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- α) Η **ανάδειξη του χωροταξικού σχεδιασμού ως πλαισίου ενίσχυσης και ανάδειξης της ποικιλότητας και πολυμορφίας του εθνικού χώρου, ισόρροπης διάχυσης της ανάπτυξης και προώθησης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, καθώς και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του ελλαδικού χώρου στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον.**

Ο στόχος αυτός επιδιώκεται να υλοποιηθεί, αφενός, μέσω της καθιέρωσης στρατηγικών κατευθύνσεων και πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και βιώσιμης ανάπτυξης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και αφετέρου, μέσω του εκσυγχρονισμού του περιεχομένου του χωροταξικού σχεδιασμού ώστε αυτός να ικανοποιεί εναρμονισμένα στόχους, αναπτυξιακούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς.

Στο πλαίσιο αυτό, με τα στρατηγικού χαρακτήρα πλαίσια χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης προωθούνται, σε εθνική και περιφερειακή κλίμακα, ολοκληρωμένες επιλογές για την ανάπτυξη και οργάνωση του εθνικού και περιφερειακού χώρου, οι οποίες συνοψίζονται στο τρίπτυχο: **ισορροπία, προστασία και ανάπτυξη.**

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- β) **Η συλλογική δράση και η κοινή ευθύνη για τη διαμόρφωση και την αποτελεσματική εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού.** Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η επιτυχημένη σύλληψη και εφαρμογή μιας πολιτικής για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη του ελλαδικού χώρου δεν περιορίζεται στο πλαίσιο του αρμόδιου Υπουργείου, αλλά απαιτεί, αντίθετα, μία ευρύτερη και ενεργή ανάμιξη όλων των υπουργείων με συναφείς αρμοδιότητες, των περιφερειακών αρχών και των ΟΤΑ.

Στην κατεύθυνση αυτή, καθιερώθηκε, άλλωστε, με το νόμο 2742/1999 το Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΣΧΣΑΑ), με τη συμμετοχή εκπροσώπων της κεντρικής και αποκεντρωμένης διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού και των βασικών κοινωνικών και επιστημονικών φορέων που εμπλέκονται στον τομέα του χωροταξικού σχεδιασμού.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της αποκέντρωσης του κράτους στο επίπεδο της περιφέρειας, δόθηκαν με το νόμο 2742/1999 εκτεταμένες γνωμοδοτικές, αποφασιστικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες στα όργανα της περιφέρειας για θέματα χωροταξικού σχεδιασμού.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- γ) **Η διεύρυνση, ο εμπλουτισμός και η ανανέωση των εργαλείων και των μηχανισμών άσκησης του χωροταξικού σχεδιασμού**, δεδομένου ότι και τα παραδοσιακά εργαλεία του *υποκατάστατου* και αποσπασματικού χωροταξικού σχεδιασμού, δηλαδή οι Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ) και οι Ζώνες Προστασίας και Ανάδειξης της Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, έφθασαν προ πολλού στα όρια τους.

Η σύγχρονη χωροταξική πολιτική είναι χρήσιμο να υποστηρίζεται από εργαλεία τόσο στρατηγικού και προγραμματικού χαρακτήρα για συγκεκριμένες κλίμακες σχεδιασμού όσο και από κατάλληλους οικονομικούς, διαχειριστικούς, τεχνικούς και γνωστικούς μηχανισμούς, όπως είναι η κατάρτιση, η εκπαίδευση, η ενημέρωση, η προβολή, η μελέτη και η έρευνα.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- **δ) Η διασφάλιση ενός δυναμικού και ευέλικτου χωροταξικού σχεδιασμού**, που θα μπορεί να εγγυηθεί την έγκαιρη και αξιόπιστη παρακολούθηση των χωρικών εξελίξεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και τη δυνατότητα προσαρμογής του στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες και δεδομένα.

Στην κατεύθυνση αυτή, καθιερώνεται: διαδικασία συνεχούς παρακολούθησης των εγκεκριμένων στρατηγικών χωροταξικών πλαισίων εθνικού και περιφερειακού χαρακτήρα, διαδικασία ετήσιας αξιολόγησης για όλες τις κλίμακες και τα επίπεδα του χωροταξικού σχεδιασμού, περιοδική διαδικασία αναθεώρησης για τα εθνικά, γενικά και ειδικά, και περιφερειακά σχέδια χωρικής ανάπτυξης και τις Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ).

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- ε) **Η κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της αρχής της εμπιστοσύνης στη χωροθέτηση ιδιωτικών και δημοσίων έργων και δραστηριοτήτων**, η οποία αποτελεί επιμέρους εκδήλωση των αρχών της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ιδιώτη και της συγγενούς αρχής της χρηστής διοικήσεως.

Βασική εκδήλωση των αρχών αυτών είναι η κατοχύρωση, με το νόμο 2742/1999, της σχεδιασμένης χωροθέτησης των μεμονωμένων έργων και δραστηριοτήτων, αλλά και των οργανωμένων περιοχών ανάπτυξης δραστηριοτήτων, με βάση τις στρατηγικές κατευθύνσεις των εγκεκριμένων περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και βιώσιμης ανάπτυξης και των τυχόν εξειδικεύσεων τους σε επί μέρους σχέδια χρήσεων γης.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Για την εκπλήρωση των προαναφερόμενων στόχων, κατά την κατάρτιση των χωροταξικών σχεδίων, αναφέρεται ότι θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες **κατευθυντήριες αρχές του βιώσιμου χωροταξικού σχεδιασμού** οι σημαντικότερες από τις οποίες είναι:

- στ) **Η υποστήριξη, μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού, της διοικητικής και οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας.** Ο στόχος αυτός εξασφαλίζεται με την καθιέρωση στο νόμο 2742/1999 συγκεκριμένων κατευθύνσεων στρατηγικού χαρακτήρα.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Οι κατευθύνσεις τις οποίες δίδει, εξάλλου, ο χωροταξικός σχεδιασμός στο κατώτερο επίπεδο του χωρικού σχεδιασμού, δηλαδή στον πολεοδομικό, διακρίνονται σε στρατηγικές και σε ειδικές.

- Οι στρατηγικές κατευθύνσεις δίδονται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο για την ορθολογική διάρθρωση του οικιστικού δικτύου της χώρας και τη δημιουργία βιώσιμων χωρικών ενότητων στον αστικό χώρο και την ύπαιθρο
- Οι ειδικές, αντίστοιχα, κατευθύνσεις αφορούν στη διοικητική και οικονομική ανασυγκρότηση του εθνικού και περιφερειακού χώρου και τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενότητων σε περιφερειακό επίπεδο.
- Μέσω των κατευθύνσεων αυτών επιδιώκεται, συγκεκριμένα, η υπόδειξη των χωρικών εκείνων ενότητων, οι οποίες παρουσιάζουν σημαντική γεωγραφική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική συνοχή και οι οποίες ενδείκνυνται για τους λόγους αυτούς για την ανάπτυξη συνεργασιών σε εθνική και ευρωπαϊκή κλίμακα.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Τέλος, η ουσιαστικότερη κατεύθυνση του χωροταξικού σχεδιασμού είναι, αναμφίβολα, η ενσωμάτωση στο χωρικό σχεδιασμό της έννοιας του περιβαλλοντικού σχεδιασμού και συγκεκριμένα η ένταξη στην σχεδιαστική πρακτική πολλών στοιχείων από το φυσικό περιβάλλον, το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως υποδοχέας για την ανάπτυξη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, η χρήση του χώρου μπορεί να διακριθεί σε τέσσερις βασικές ζώνες:

- *Παραγωγικές περιοχές*, όπου η εξέλιξη των οικοσυστημάτων υστερεί λόγω ανθρωπίνων ελέγχων για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου παραγωγικότητας
- *Προστατευτικές ή φυσικές περιοχές*, όπου επιτρέπεται και ενισχύεται η διαδοχή προς πιο ώριμα, σταθερά και παραγωγικά στάδια
- *Συμβιβαστικές περιοχές*, όπου υπάρχει συνδυασμός των δύο προηγούμενων τύπων
- *Αστικές, βιομηχανικές ή γενικότερα βιολογικά μη - ουσιαστικές περιοχές.*

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Την έννοια του περιβαλλοντικού σχεδιασμού εξειδικεύουν, τουλάχιστον όσον αφορά τις προστατευόμενες περιοχές του νόμου 1650/1986 περί προστασίας του περιβάλλοντος, τα **σχέδια διαχείρισης**, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 16 του νόμου 2742/1999.

Ως σχέδιο διαχείρισης μπορεί να θεωρηθεί ένα διανεμημένο και εγκεκριμένο κείμενο, το οποίο περιγράφει μια περιοχή, τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για διαχείριση, καθώς και τις εργασίες που πρέπει να γίνουν σε συγκεκριμένη περίοδο για να επιτευχθούν οι στόχοι του σχεδίου που έχουν τεθεί.

Το σχέδιο διαχείρισης αποτελεί το κύριο όργανο για την υλοποίηση της περιβαλλοντικής διαχείρισης μιας προστατευόμενης περιοχής, καθώς διευθετεί τις υφιστάμενες χρήσεις γης, ρυθμίζει τις πάσης φύσεως δουλείες καλλιέργειας βοσκής, ξύλευσης, αλιείας, κυνηγιού κ.λπ. που μπορεί να την βαρύνουν στο μέτρο που παρεμβαίνει στη δομή και στις λειτουργίες της, ώστε να επιτυγχάνονται οι σκοποί της κήρυξης της περιοχής ως προστατευόμενης.